

Tegevusaruanne: Meede 1.8. Piirkondlik mesilashaiguste seire.

Periood: 01.03. – 31.08.2011.a.

Meetme juht: Arvi Raie, Töövõtuleping nr PR-7-1.8-1

Ülevaade Töövõtulepingu nr PR 7-1.8-1 alusel tehtud tööst ajavahemikus 01.03.2011-31.08.2011.

Ülesanded:

- 1.1.1. koostada Piirkondliku mesilashaiguste seire alameetme 2010/2011.a. detailne tegevuskava
- 1.1.2. vastavalt alameetme eesmärkidele ja tegevuskavale korraldada ja juhendada programmi mesilashaiguste seire alast tegevust Eestis,
- 1.1.3. seireuuringute ja teiste kogutud andmete alusel analüüsida ja kaardistada mesilashaiguste alast olukorda Eestis ning vastavalt vajadusele koostada tegevuskava mesilashaiguste diagnostika, tõrje ja profülaktika korraldamiseks ohupiirkondades,
- 1.1.4. koostada ettepanekud mesilashaiguste tõrje alase seadusandluse algatamiseks ja rakendusliku valmisoleku parendamiseks Eestis, sealhulgas mesila dokumentatsiooni ja mesilate registri rakendamisel soovituslike juhiste osas, kasutades Euroopa Liidu ja teiste kõrgtasemel mesinduskorraldusega maade kogemusi.

Tegevus:

1. Mesilaste haiguste seire alase tegevuse kavandamine ja rakendamine Eestis.

Tagati mesilaste haiguste spetsialistide, mesinike, valdade loomaarstide ja maakondade Veterinaarkeskuste loomatervishoiuspetsialistide vaheline tihe koostöö.

Koostatud seireprogramm oli aluseks proovide võtmiseks ja aitas optimeerida proovide võtmist. Proovide võtmisel tuli silmas pidada hooajalisust ning mesilaste bioloogilisi iseärasusi.

Passiivne seire suunati:

- a) piirkondadesse, kus sagedamini esineb mesilasperede haigestumisi ja suremisi;
- b) piirkondadesse, kus on varem täheldatud haiguste puhkemist ja mesilasperede suremisi;

Aktiivne seire suunati:

- a) kõrgema riskiteguriga mesilatele, kelle epidemioloogiline olukord on halb
- b) mesilatele, kes tegelevad rändmesindusega
- c) mesilad, kes müüvad või ostavad tõumesilasi- või emasid
- d) mesilad, millistesse on viimati sissetoodud riskipiirkonnast pärit mesilasperesid või mesilasemasid.

2. Mesilaste haiguste alaste loengute läbiviimine koolitustel ja infopäevadel.

- 08.03.2011 Tallinna Mesinike Ühistu mesinike õppe- ja teabepäeval Tallinnas Ehitajate tee 5 08.03.2011.a. Loeng teemal mesilashaiguste alane olukord Eestis. Mesilaste haiguste seirest, tarulangetise seireanalüüside kogumisest 2011.a. varakevadel
- 26.03.2011 Mesinduspäev Veterinaar- ja Toiduametis Tallinnas. Esitasin ettekande “Mesilashaiguste alal olukord ja seire 2011.a., seirekava 2011.a. Mesilate registreerimine PRIA-s.
- 27.03.2011 Mesinduspäev Keila AMS Keilas. Esitasin ettekande “Mesilaste haiguste ennetamine ja seire. Mesilaste haigused.” Tutvustasin proovide kogumise plaani kevadisest tarulangetisest.
- 23.04.2011 Mesinduspäev Võrumaa Mesinike Seltsi õppe- ja teabeõhtu Võrus, Kreutzwaldi 34, Mainori Kõrgkooli õppekeskuses. Teema: Mesilaste haigused, kevadine seire mesilas.
- 21.05.2011 Karksi-Nuia Aianduse ja Mesindusseltsi õppe- ja teabepäev Karksi vald, Pollijärve talu mesilas. Loeng teemal: Mesilaste haigused, kevadine seire mesilas.
- 23.07.2011 vabariiklik mesinduspäeva Harjumaal Padisel. “Mesilaste haudmehaiguste ja varroatoosi seireuuringutest ja tõrjest. Ülevaade mesilaste haiguste seirest, kevadise tarulangetise uuringute tulemustest“.
- 13.08.2011 Elva Mesinike Seltsi korraldatud õppe- ja teabepäeval Elvas, Pargi tn.34“ Ülevaade mesilaste haiguste seirest, kevadise tarulangetise uuringute tulemustest, Nosematoosist ja selle ravist“.

3. Ülevaade 2010/2011.a. Eestist teostatud mesilaste haiguste seirest ja selle tulemusest ning analüüs.

Ameerika haudmemädaniku (AHM) suhtes on 31.08.2011.a. seisuga uuritud kokku 48 proovi, millest 40 meeproovist 10 sisaldasid AHM eoseid. Haudmeproove uuriti 8, millest kahes mesilast võetud haudmeproovist isoleeriti AHM tekitaja bakter *Paenibacillus larvae larvae*. Nakatunud mesilad asuvad Läänemaal ja Hiiumaal.

Ülevaade 2011.a. Eestist teostatud tarulangetise uuringust ja talvekadude hindamisest.

2011.a. tarulangetise uuring keskendus järgmiste haiguste uurimisele:

- 1) Akarapidoos tekitaja *Acarapis woodi*
- 2) Nosematoos tekitaja *Nosema apis*
- 3) Varroatoos tekitaja *Varroa destructor*

Lisaks kogusime andmeid ületalvitunud mesilasperede tervisliku seisundi, 2010 aastal täheldatud haigestumiste ning teostatud ravi kohta. Oluline ülesanne oli ka võimalike talvekahjustuste kindlakstegemine ning nende võimalike põhjuste väljaselgitamine ja talvitumisperioodi 2010/2011 hindamine.

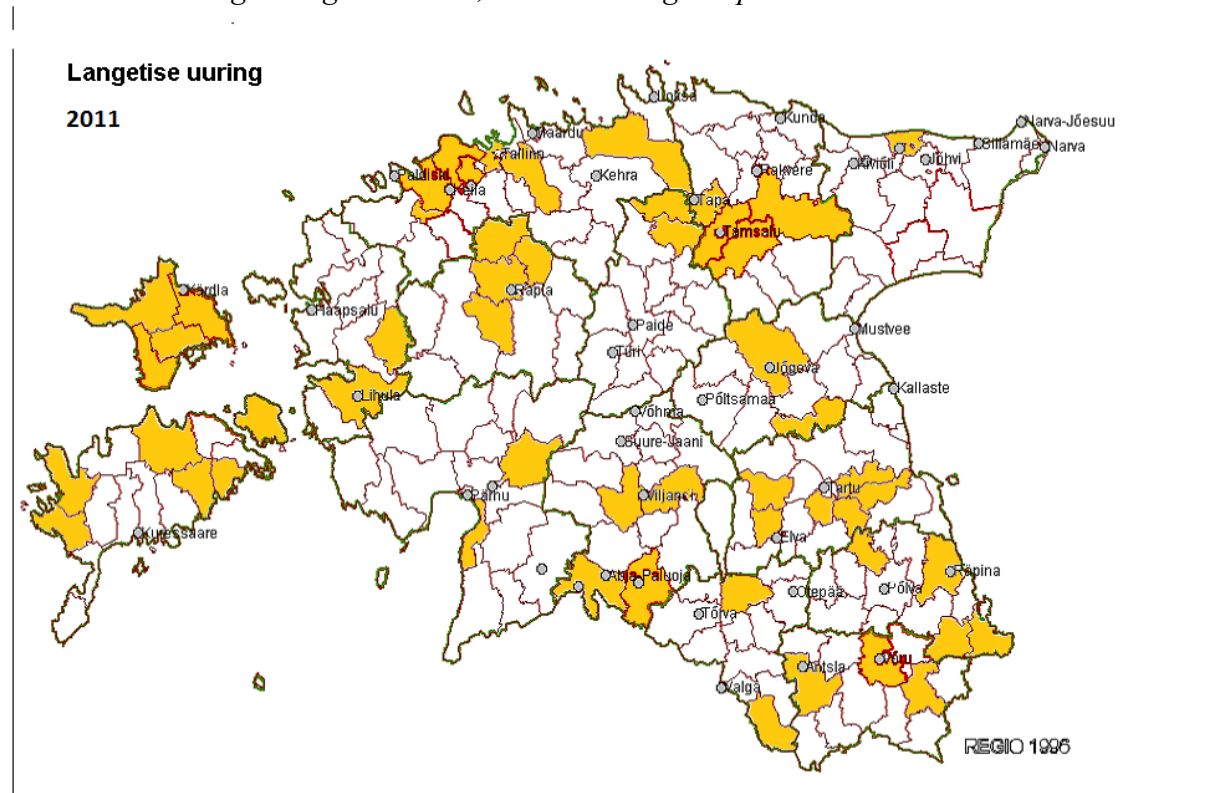
Proovivõtmine algas 01.veebbruarist ja kestis kuni 05. maini 2011.a. Proovid tarulangetisest analüüsiti Veterinaar- ja Toidulaboratoorium (VTL) Tallinna osakonnas. Uurimiskulud maksis Eesti Mesinike Liit Eesti riikliku mesindusprogrammi 2010-2011 raames. Kuna VTL-i hinnakirjas on esimese proovi hind mesilaste parasitaarhaigustele 11,6 € ja alates

teisest proovist on hind 4,2 €, siis kokkuhoiu eesmärgil koguti tarulangetise proovid eelnevalt kokku ja toimetati nad ühise kaaskirjaga laboratooriumisse.

Uurmisele minevad tarulangetise proovid võeti esimesel võimalusel kohe peale puhastuslendu või mesilaspere esimese läbivaatluse ajal. Eraldi võeti proovid haiguse kahtlusel või hukkunud peredelt, mis märgiti ka kaaskirjas. Seoses külma kevade ja paksu lumekattega (paks lumekate püsis kuni märtsi lõpuni), sooritasid mesilaspered puhastuslennu märtsi viimasel poolel soojade ilmade saabumisel. Esimene tarulangetise proov võeti Harjumaalt 08.02. Viimane langetise proov võeti Harjumaalt ja saadeti uurimiseks 05.05.

Proovid võeti 77-st mesilast, mis pärinesid 15 maakonnast ja 54-st vallast ning linnast.

Joonis 1. Kollasega märgitud vallad, kust võeti langetiseproove 2011.a.

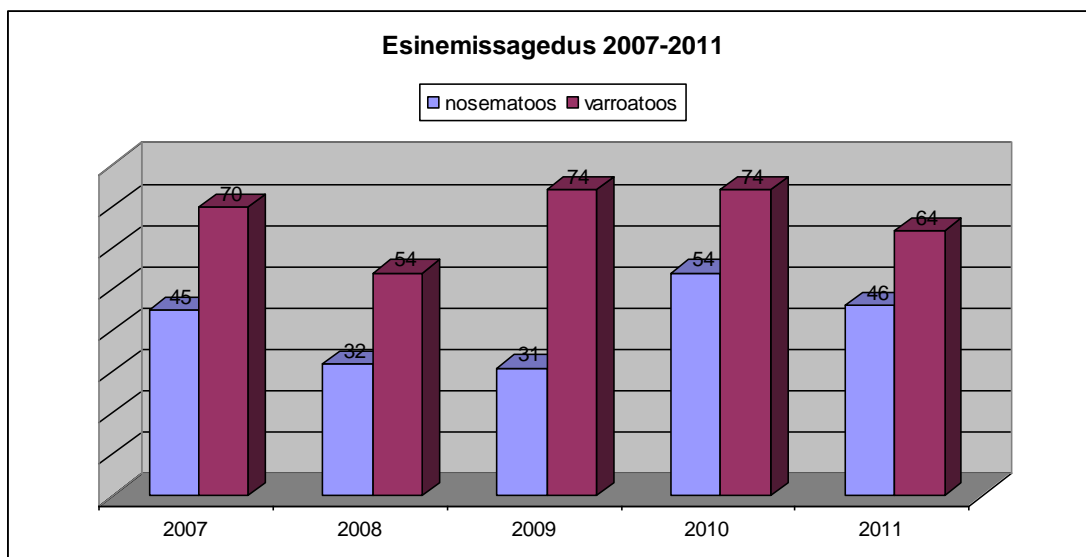
Uurimistulemused:

180 langetise proovist ei leitud ühtegi positiivset proovi akarapidoosile ehk trahhealestale.

Nosematoosi ehk kevadist kõhulahtisust põhjustava tekitaja *Nosema Apis* esinemissagedus on 46%,

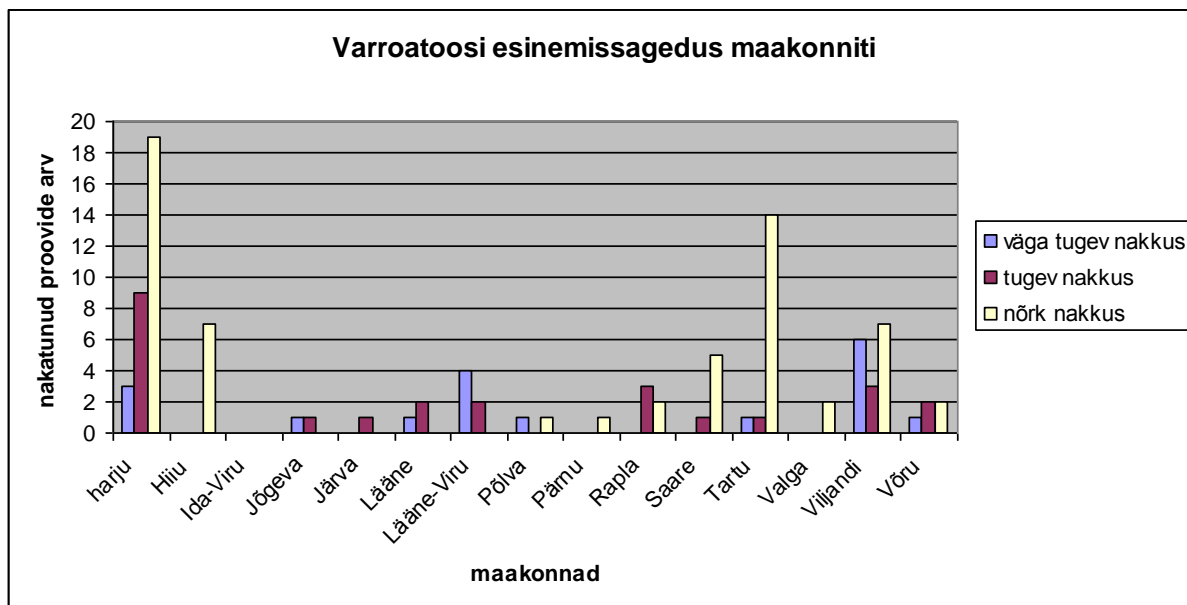
Varroatoosi tekitaja *Varroa destructor* esinemissagedus on 64%.

Joonis 2. Nosematoosi ja Varroatoosi tekitajate esinemissagedus protsentides uuritavatest langetise proovides 2007-2011.a.:

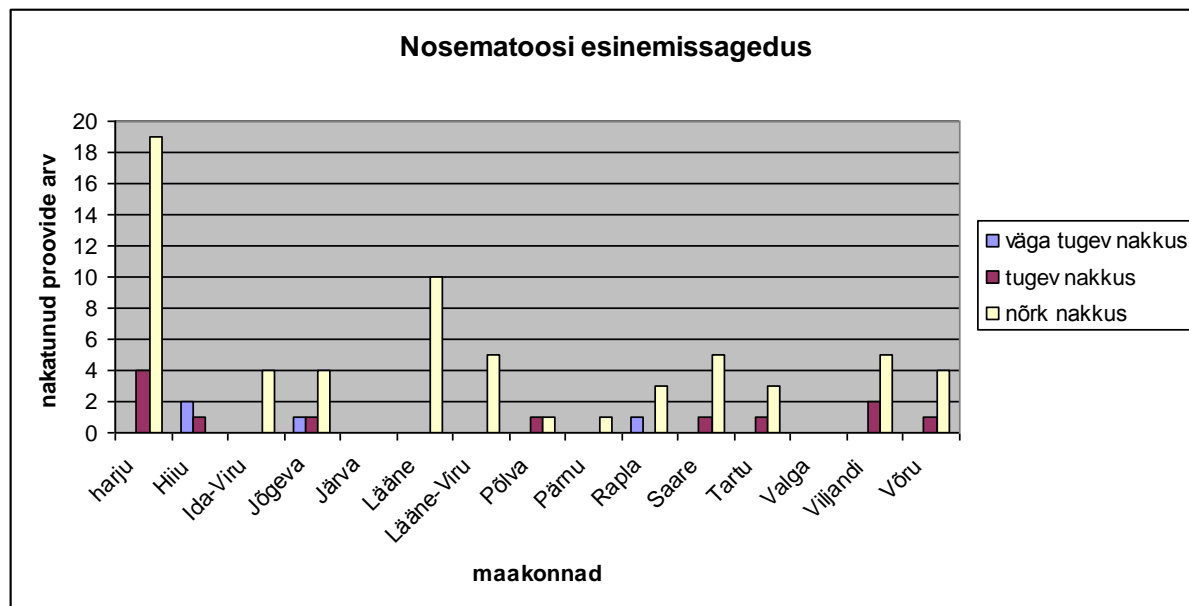

Arvestades haigustekitajate esinemise intensiivsust analüüsiti samaaegselt kliiniliste haigustunnuste esinemist ja mesilasperede talvitumist. Uurimiseks saadetud tarulangetise proovide kaaskirjadelt saadud informatsiooni põhjal analüüsiti mesilasperede talvitumist ja tervislikku seisundit.

Joonis 3. Varroatoosi esinemissagedus langetise proovides maakonniti 2011.a.

Joonis 4. Nosematoosi esinemissagedus langetise proovides maakonniti 2011.a.

Vaadates eelpool toodud graafikuid ja arvestades uuritud langetise proovide arvu saab märkida, et varroatoosist tingitud probleeme oli Viljandimaal, Lääne-Virumaal, Tartumaal ja Harjumaal, nosematoosiga olid nakatunud mesilasperesid rohkem Harjumaal, Hiiumaal, Jõgevamaal ja Viljandimaal.

Mesilasperede hukkumine 2010/2011.a. talvel arvestades uuringuks toodud andmeid oli 11%, mis on võrreldes 2009/2010.a. 18,6% andmetega oli tunduvalt väiksem.

Põhiliseks mesilasperede hukkumise põhjusteks oli märgitud:

- 1) Nälg või talvesööda vähesust märgitud 7 korral
- 2) Nosematoos 7 korral.
- 3) Kahjurid (hiired, nugis jne.) märgitud 7 korral
- 4) Hukkumispõhjust ei teata 6 korral
- 5) Mesilasema hukkumine või puudumine 5 korral
- 6) Varroatoos 4 korral
- 7) Halvad ilmastiku tingimused (külm, lumi, lämbumine) 2 korral
- 8) Mesilasperede hukkumine sügisel (põhjus teadmata) 2 korral
- 9) Lisaks märgitud mesilasperede hukkumise põhjusteks mürgitus 3 korral ja väike/nõrk pere 4 korral

Arvestades üldist talvitumist ja võrreldes seda eelmiste aastatega (2010) võib väita, et 2010/2011 talv osutus talvitumise ilmastiku tingimuste ja mesilaste haiguste esinemise suhtes rahuldavaks. Mesinikud on võtnud väga tõsiselt tõrjet varroalesta suhtes. Seda näitavad kaaskirjadel märgitud täpsed raviskeemid ja tõrjemeetmete mitmekülgsus. Olulist rõhku pannakse varroalestate tõrjel orgaanilistele hapetele, eelkõige oblikhappesuhkrulahuse tilgutamise meetodile. Märgitud oli uutest varroatoosi tõrjeks näidustatud vahendit Beevital Hivecleani.

Tihti peale on varroatoosi ja nosematoosi puhkemine või aktiveerumine puhangu tekke algatajaks teistele haigustele, näiteks viirushaiguste avaldumisele, mis omakorda põhjustab mesilasperele kindlat hukkumist.